

**УКРАЇНСЬКА
БІОГРАФІКА
XXI СТОЛІТТЯ**

**Мозаїка контекстів
і форм**

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ імені В. І. ВЕРНАДСЬКОГО

**УКРАЇНСЬКА БІОГРАФІКА
XXI СТОЛІТТЯ:
МОЗАЇКА КОНТЕКСТІВ І ФОРМ**

Колективна монографія

Відповідальний редактор В. І. Попик

Київ 2021

УДК 930.2:929](477)"20"

Укр 45

Авторський колектив: В. І. Попик, чл.-кор. НАН України, д-р іст. наук, проф., Г. А. Александрова, д-р філол. наук, Л. І. Буряк, д-р іст. наук, проф., О. В. Бугаєва, канд. іст. наук, Ю. В. Вернік, Н. І. Любовець, канд. іст. наук, Н. П. Марченко, канд. іст. наук, О. В. Плющик, канд. філол. наук, доц., І. І. Стамбол, канд. іст. наук, В. В. Томозов, д-р іст. наук.

Редакційна колегія: В. І. Попик, чл.-кор. НАН України, д-р іст. наук, проф. (відповідальний редактор), Л. І. Буряк, д-р іст. наук, проф. (заступник відповідального редактора), Н. І. Любовець, канд. іст. наук, Н. П. Марченко, канд. іст. наук, О. В. Плющик, канд. філол. наук, доц. (відповідальний секретар).

Рецензенти:

Ковальчук Галина Іванівна, доктор історичних наук, професор
Бондарева Олена Євгенівна, доктор філологічних наук, професор

Друкується за рішенням Ученої ради Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського від 16.11.2021 р., протокол № 8.

Укр 45 Українська біографіка XXI століття: мозаїка контекстів і форм : колективна монографія / В. І. Попик, Г. А. Александрова, Л. І. Буряк та ін. ; НАН України, Нац. б-ка України імені В. І. Вернадського ; редкол.: В. І. Попик (відп. ред.) та ін. – Київ, 2021. – 251 с.
ISBN 978-966-02-9763-0 (друковане видання)
ISBN 978-966-02-9764-7 (електронне видання)

Колективна монографія Інституту біографічних досліджень Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського присвячена аналізу сучасного стану, здобутків і невирішених проблем, завдань і визначальних тенденцій розвитку вітчизняної біографіки як інформаційно-комунікативного ресурсу в умовах політичних і соціокультурних трансформацій українського суспільства. Сформульовані в монографії теоретичні положення та методичні рекомендації адресовані дослідникам-біографістам, працівникам видавничої й інформаційної сфери, бібліотекарям, а також представникам громадських осередків — усім, хто причетний до справи біографічних досліджень, інтеграції й поширення культурологічної інформації та біографічних знань.

УДК 930.2:929](477)"20"

© Національна академія наук України,
2021

ISBN 978-966-02-9763-0 (друк.)
ISBN 978-966-02-9764-7 (електрон.)

© Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського, 2021

ЗМІСТ

Передмова (<i>В. І. Попик</i>)	4
Розділ 1. Біографіка у світі глобальних змін: перехрестя наукових студій та соціальних комунікацій (<i>В. І. Попик</i>).....	12
Розділ 2. (Авто)біографія в сучасному науково-публіцистичному дискурсі: поліфонія презентацій (<i>Л. І. Буряк</i>).....	40
Розділ 3. Мемуари як інформаційно-комунікативний ресурс: сучасний вимір репрезентацій (<i>Н. І. Любовець</i>).....	65
Розділ 4. Біографічні видання для дітей і юнацтва в Україні 2000–2020 рр. (<i>Н. П. Марченко</i>).....	93
Розділ 5. Українська музична біографіка: константи і трансформації (<i>О. В. Бугаєва</i>).....	115
Розділ 6. Роман-біографія в українській літературі початку ХХІ ст. (рецепція образу В. Винниченка в біографічній прозі Степана Процюка: нові форми осмислення) (<i>Г. А. Александрова</i>).....	152
Розділ 7. Новітня політична біографіка у світі і в Україні (<i>І. І. Стамбол</i>).....	187
Розділ 8. Пошуки «родинного коріння» як феномен відкритого суспільства (<i>В. В. Томозов</i>).....	200
Розділ 9. Новітні інтелектуальні технології у формуванні та використанні національних ресурсів біографічної інформації (<i>Ю. В. Вернік</i>).....	213
Висновки та рекомендації (<i>В. І. Попик, Л. І. Буряк, Н. І. Любовець, О. В. Плющик</i>)	226
Список використаних джерел та літератури	233

ПЕРЕДМОВА

Ця колективна монографія є підсумком здійснених упродовж останніх років ученими Інституту біографічних досліджень Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського напрацювань, спрямованих на осмислення місця, значення та ролі сучасної української біографіки — важливого і яскравого явища вітчизняної науки й культури в інтелектуальному та духовному житті суспільства, яке під впливом утвердження європейського цивілізаційного вибору України прямує шляхом значущих якісних трансформацій, зокрема через подолання стереотипів пострадянської доби, поглиблене освоєння досвіду й досягнень світової гуманітаристики.

Праця присвячена аналізу низки нових, суттєво важливих граней сучасного стану вітчизняної біографіки, її здобутків і невирішених проблем, завдань та визначальних тенденцій подальшого розвитку. В основу монографії покладено розробки з найбільш актуальних, на думку фахівців, напрямів дослідницької проблематики, завершені в межах планової теми НДР «Біографіка та біобібліографія як інформаційно-комунікативний ресурс в умовах суспільно-політичних і культурних трансформацій українського суспільства» (2019–2021 рр.), а також ініціативні напрацювання науковців, зокрема здійснені завдяки грантовій підтримці зарубіжних наукових установ та організацій.

Головною метою авторського колективу було не лише подати узагальнену картину стану й тенденцій розвитку сучасної вітчизняної біографіки, її дослідницьких і видавничо-інформаційних проблемно-тематичних напрямів (це поле нині стало безмежним, описати його більш-менш детально вже практично неможливо), а насамперед окреслити в концептуальному плані ті принципово нові яскраві явища, «точки зростання», у яких проявляються тепер найважливіші якісні перетворення. Об'єктивно вони є відповіддю творчого та видавничо-інформаційного співтовариства на непрості вимоги й завдання, які постали впродовж останніх років перед вітчизняною соціогуманітаристикою в умовах швидкої зміни в Україні суспільно-політичної та духовної атмосфери, збагачення інтелектуальних і культурних запитів, поглиблення й урізноманітнення освітніх, пізнавальних та професійних інтересів наших співвітчизників.

Нова суспільна ситуація обумовлює необхідність зосередження дослідницької уваги не лише на проблемах удосконалення біографічної наукової та літературної творчості, теорії й методології біографічних досліджень, освоєння сучасного творчого інструментарію, напрацьованого світовою наукою і культурою, але й, усе більшою мірою, на вивченні місця і значення біографічної літератури та інформації в конкретних реаліях життя

РОЗДІЛ 7.

НОВІТНЯ ПОЛІТИЧНА БІОГРАФІКА У СВІТІ І В УКРАЇНІ

Життєписи державних і політичних діячів належать до давніх жанрів біографіки. Вони є одними із найбільш захопливих для читачів і становлять значний інтерес для усвідомлення суспільних процесів минулого й сучасності, адже принципові позиції, досвід, дії та рішення провідних політичних і державних діячів суттєво впливали й впливають на розвиток подій як у світі, так і в окремих регіонах і країнах.

У наші дні політична біографія суттєво змінюється, а коло її персонажів помітно розширюється за рахунок персоналій «другого» й «третього» рядів. Вона стає важливим маркером відкритості демократичного суспільства, обов'язковим атрибутом його функціонування. Сучасне суспільство вимагає, щоб від його імені виступали й приймали відповідальні рішення неодмінно «люди з біографіями», життєвий шлях, сходинки політичної кар'єри, ідеї, принципові позиції яких є відомими й зрозумілими широкому загалові.

Підходи до жанру політичної біографіки, стан її розвитку, характерні особливості нині у світі відчутно різні. Головні причини цього, — з одного боку, досить різні умови суспільного розвитку окремих країн і держав, розгортання процесів їхнього політичного життя, а з іншого — особливості суспільної комунікації, інтелектуальної культури, розвитку науки, політичної публіцистики й книговидавничої справи.

В Україні сучасна культура досліджень і суспільної комунікації у сфері політичної біографіки знаходиться на етапі становлення, що й створює відчутні проблеми на шляху демократичних перетворень. Цілком очевидно, що наявність політико-біографічних напрацювань, спрямованих на аналіз ідей, поглядів, вчинків політичного діяча, його позицій щодо актуальних для суспільства й держави проблем, ґрунтовних висновків щодо внеску в суспільну справу сприяють піднесенню політичної культури широкого громадського загалу, і, відповідно, слабкість такого жанру призводить до протилежних наслідків. Отже, закономірно постають питання, варте ґрунтовного наукового вирішення: у якій системі координат перебуває нині українська політична біографія? Наскільки теоретично і практично освоєно й реалізовано знання та досвід політиків минулого, особливою мірою доби незалежності України, тридцятиріччя якої відзначалося в 2021 році, і яка вивела на арену суспільного життя вже не одне покоління політичних діячів?

З метою кращого розуміння шляхів і напрямків, типології, видового й жанрового розмаїття сучасної української політичної біографіки, а також проблем її розвитку, варто звернутися до світового досвіду. Насамперед на увагу заслуговують новітні підходи до поняття «політична біографія», для

розуміння якого важливим є аналіз теоретичних напрацювань світових біографічних шкіл.

Наразі їх невелика кількість, як, скажімо, публікацій із біографіки діячів літератури й мистецтва, але в цій сфері нині працює низка потужних дослідницьких колективів. Найбільш цікавими в цьому плані є теоретичні роботи вчених країн англомовного світу, що мають усталені демократичні традиції. Значний інтерес становить, зокрема, виданий у Великій Британії «Роутледжський міжнародний посібник з нарративу та життєпису»¹, у якому вирішено низку проблем національних і міжнародних нарративів і містяться практичні поради до написання політичних життєписів. Розвідки Т. Арклай, В. Барассі, Т. Карвера, Т. Качераускаса, Г. Рендерса, Б. Пімлота, П. О'Браєна та інших присвячено окремим теоретичним і практичним питанням жанру. Вагомим є також дослідження з теорії політичної біографії «Австралійські політичні життєписи: хроніки політичних кар'єр і адміністративні історії»². Доробок авторів цих праць уже раніше був об'єктом наших досліджень³, тому лише тезово подаємо основні положення їхніх робіт, що чітко виокремлюють політичний нарратив у дослідженні життєписів. Цей аспект розрізняється й співвідноситься з іншими, ширшими за жанровим наповненням напрямками, такими як релігійна, гендерна, колоніальна або ж сімейна (просопографічна) біографіка⁴.

Теоретичні питання, які порушуються в дослідженнях зарубіжних учених, за тематикою можна розділити на сім умовних груп: визначення поняття «політична біографія», історичні аспекти розвитку цього напрямку досліджень і його характеристика, методологія написання політичної біографії, її взаємозв'язок з іншими дисциплінами, практичне значення й інновації.

Визначення поняття «політична біографія» «взяв на себе» один із найвідоміших сучасних теоретиків біографіки Ганс Рендерс: термінологічна концепція «літературна біографія» — не більше ніж життєва історія з літературними якостями письменника, тому, за подібним принципом, «політична біографія» — це біографії політиків. Водночас як літературна біографія жодним чином не обходиться без належної уваги до творів автора, що досліджується, так і політична біографія без докладного розгляду політичних ідей постаті є абсолютним абсурдом⁵. Проте є, на думку Г. Рендерса, і різниця: письменник — це зірка, яку люблять і якою

---

¹ The Routledge International Handbook on Narrative and Life History. London : Routledge, 2017. 666 p. <https://doi.org/10.4324/9781315768199>

² Australian Political Lives: chronicling political careers and administrative histories. Canberra : ANU E Press, 2006. 144 p. <https://doi.org/10.22459/APL.10.2006>

³ *Стамбол І. І.* Політична біографія: сучасний вимір // Українська біографістика = Biographistica Ukrainica. Київ, 2020. Вип. 20. С. 211–227. <https://doi.org/10.15407/ub.20.211>

⁴ The Routledge International Handbook on Narrative and Life History. P. 4-10.

⁵ *Renders H.* The Personal in the Political Biography // Theoretical Discussions of Biography: Approaches from History, Microhistory, and Life Writing. Netherlands : Brill, 2014. P. 216-221. https://doi.org/10.1163/9789004274709_018

захоплюються, а «політик — у кращому випадку, хороший, надійний службовець. Більшість із приватного життя політика є суттєвим і має політичні наслідки, тоді як життя письменника лише відповідне до творів, які він написав. Образ політика — це відбиток його ідей» (тут і далі по тексту переклад автора — *I. С.*)⁶.

Австралієць Джофрі Болтон також наводить визначення: «політична біографія — це вікно до попереднього світу політичної практики. Через це вікно ми бачимо політику очима й досвідами індивідуальних суб'єктів. Ми стежимо за їхніми діями та бездіяльністю, спостерігаємо їхню поведінку, досвід їхнього світу на віддалі. Часто ми долучаємо інсайдерські сторони — їхні спостереження, роздуми, розуміння й мотивацію. Ми читаємо події з точки зору їхньої вигоди або інтерпретацій»⁷.

Д. Болтон трохи змінює акцент, увівши провокативне й, вочевидь, популярне твердження: «справжні інтелектуали не пишуть політичних біографій», адже біографія як жанр є підозрілою через типову хронологічність викладу, а політична біографія — удвічі підозріліша через ересь «великої людини в історії». Так, можна погодитись, що вказане зовсім «не модное» для сучасних, більш вужчих досліджень, але це не зовсім справедливо, адже, за словами Д. Болтона, «якби прем'єром Британії в 1940 році став не Черчіль, а Ал Гор переміг на виборах у 2000-му році — світ був би, беззаперечно, інакшим»⁸. Окрім того, політична біографія через значну кількісну перевагу чоловіків у політиці є точно «гендерно упередженою», і це теж, як і постійне моралізаторство, не служить їй на користь в очах «сучасних інтелектуалів». Тому Д. Болтон зауважував: «...практикуючих тих, хто практикує політичну біографію можна порівняти зі старомодним майстром в альпійському селі, що наполегливо вирізає годинники із зозулею за перевіреними часом методами, тоді як у великому місті в долині нижче фабрика «Swatch» щодобово випускає нові яскраві вироби, що рясніють всіма свіжими інноваціями з лабораторій культурологічних досліджень і постмодернізму. Та все ж цікаво, що політична біографія виживає»⁹.

Про історію й традицію становлення напряду свідчать видання багатотомного «Словника політичних біографій», що виходить у Великій Британії силами кембриджського видавництва, де зібрані основні постаті партійної й урядової сфери. За тією ж традицією видавалися подібні

---

⁶ Ibid.

⁷ Australian Political Lives: chronicling political careers and administrative histories. P. 11.

⁸ Ibid. P. 11.

⁹ Ibid. P. 1.

словники політиків Мексики й Індонезії¹⁰. Окремо варто відзначити й досвід створення політичної біографії південноафриканських діячів¹¹.

Ставлячи питання щодо етичності викриття приватного в житті політика, Бен Пімлот стверджує, що «політичний портрет» завжди є «букетом, де суспільні та приватні риси переплітаються»¹². Британський і австралійський дослідник Род Роудс визначив такі різновиди вітчизняної політичної біографії (political life history): «надгробна» біографія (апологетика «великих і добрих»), розділення громадського й приватного життя, життєписи без теорії (біографії політиків часто пишуться політологами, які не звертають уваги на теоретичні напрацювання), об'єктивні свідчення й факти (нові свідчення для історичного знання), характери (аналіз особистості, зокрема, психоаналіз) і розповіді (storytelling; поєднання фактів із мистецько-літературною складовою)¹³.

Новою необхідною тенденцією, яку вбачає Род Роудс, є «поворот до інтерпретацій», що має відбуватися не шляхом появи нових традицій чи напрямів, а нового й ширшого інтерпретування вже усталених: «надмогильна» має трансформуватися до трактування ілюзій (бо власна вирішальна роль — лише ілюзія, тому варто дивитися на досягнення певної постаті з позицій детермінізму), життя треба пов'язати з теоріями (варто дивитися на постать та її дії в контексті світоглядних течій і культурного коду, які притаманні оточенню й періоду), від фактів — до мереж інтерпретацій (Род Роудс пропонує перевіряти гіпотези під різним кутом зору), від характерів — до життєвих міфів і ситуативних пунктів (варто розглядати постать крізь мережу міфів і вірувань, яких вона набула в соціумі, і розуміти її інтерпретації певних ситуацій саме крізь такі «стереотипи»), розповіді мають набувати варіативності (тобто біограф має шукати кращий писемний жанр, у якому постать буде зображено найліпше)¹⁴.

Австралійське видання з теорії місцевої біографіки, ставлячи запитання «що таке хороша політична біографія?», стверджує, що воно зводиться авторами до теми публікації й продажу, адже немає сенсу писати біографії, які ніхто не буде купувати і не прочитає¹⁵. Видавці невеликих демократичних країн, зауважують дослідники, не здатні покривати витрати на біографічну продукцію, пов'язану з політиками, бо попит не надто великий, на відміну від ринків США й Британії. Інша справа — книга про

---

¹⁰ Liu H. Indonesia — Indonesian Political Biography: In Search of Cross-Cultural Understanding / ed. by A. McIntyre. Clayton, Victoria : Centre of Southeast Asian Studies, Monach University, 1993. xi, 327 p. : Ill.// Journal of Southeast Asian Studies. 1995. Vol. 26, Is. 2. P. 445-447. <https://doi.org/10.1017/S002246340000727X>

¹¹ Goolam V. Chota Motala. The Making of a South African Political Biography // Politikon. 2019. Vol. 46, Is. 2. P. 175-191. <https://doi.org/10.1080/02589346.2019.1611219>

¹² Pimlott B. The Future of Political Biography // Political Quarterly. 1990. Vol. 61, Is. 2. P. 222.

¹³ Rhodes R. A. W. Theory, Method and British Political Life History // Political Studies Review. 2012. Vol. 10, Is. 2. P. 162-166. <https://doi.org/10.1111/j.1478-9302.2011.00236.x>

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Australian Political Lives: chronicling political careers and administrative histories. P. 103.

відомого спортсмена чи актора. Окрім того, існує проблема з мемуарною літературою: часто найбільш високі посадовці не мають часу на ведення щоденників, а представники окремих політичних напрямків не можуть вчасно писати мемуари, оскільки йдуть працювати в приватні компанії, як це трапилося з лібералами в Австралії¹⁶.

Однією з найпомітніших робіт із методології написання політичної біографії є стаття Террелла Карвела, у якій він визначив декілька пунктів (нарративів), щодо підбору яких біографіст має бути дуже сумлінним: біографічний нарратив (тобто методологія); межі нарративу (хронологічний, проблемний, ціннісний підходи тощо); час нарративу (біограф пише в межах власної культурно-ціннісної парадигми); образи й драматургія; мета нарративу (демонстрація ідей, оточення, трагічності, повчання тощо); нарратив і досвід (автор має усвідомлювати досвід, який буде нести читачу написана ним біографія); традиція нарративу (відповідно до шкіл, часу й політичних уподобань)¹⁷.

Патрік О'Браєн, як і Бен Пілмот, апелює до різниці між науковим підходом до політичної біографії й «газетною», журналістською. Остання покликана зробити галас, сенсацію, вона не має довготривалого ефекту, а наукова біографія, за словами дослідника, дає вагоміші аргументи й не викриває певні, незручні факти лише заради сенсацій. Семюель Джонсон (класик британської біографіки) виробив у цьому контексті навіть певне правило для біографістів: «обходь дрібниці, але шукай важливості дрібниць»¹⁸.

Практичне значення політичної біографії викликає значно більше зацікавлення в західній біографіці. Причину цього розкриває, зокрема, й твердження канадця Філіпа Маршанда, який вважає, що політична біографія, незважаючи на конкуренцію тематики в політичних науках (економічні, соціальні аспекти тощо), має великі перспективи, адже чи не найліпше сприяє конструюванню минулого завдяки якісним біографіям політиків¹⁹.

Американець Бартоломео Сперроу ставить питання щодо потреби політологів у написанні біографії діячів недавнього минулого. Відповідь знаходимо в його ж статті: це дає можливість досягнути багато практичних аспектів політики на прикладі однієї особи, вказати на причинно-наслідкові зв'язки, побудувати гіпотези подій, у яких залучені документи, не відкриті наразі для доступу²⁰.

---

¹⁶ Ibid. P. 105.

¹⁷ Carver T. Methodological Issues in Writing a Political Biography // Journal of Political Science. 1992. Vol. 20, No. 1. P. 3-13.

¹⁸ O'Brien P. K. Political Biography: A Polemical Review of the Genre // Biography. 1998. Vol. 21, No. 1. P. 52. <https://doi.org/10.1353/bio.2010.0058>

¹⁹ Marchand Ph. Lost Art of Political Biography : [SA2 Edition] // Toronto Star. 1993, No. 13. P. J1.

²⁰ Sparrow B. Why Would a Political Scientist Write a Biography? // Perspectives on Politics. 2016. Vol. 14, Is. 4. P. 1101-1111. <https://doi.org/10.1017/S1537592716003078>

Питання ролі автобіографічних матеріалів політиків у сучасному виборчому процесі США порушив Сідон Сміт²¹. Так, за його спостереженнями, президентські вибори 2008 року перетворилися на боротьбу (політичних) автобіографій. Гілларі Клінтон у своїх мемуарах «Living history» («Жива історія») крізь власний досвід дружини, матері, борчині за права жінок тощо демонструвала майбутню жінку-президента США: «інноватор, якого дочекалося суспільство»²². Барак Обама до виборів мав у своєму доробку два автобіографічні нариси «Dreams from My Father» («Мрії мого батька») й «The Audacity of Hope» («Сміливість надії»), у яких зобразив себе збірним образом «мрій» Америки, надій та ідей її населення. Джон МакКейн мав цілу серію з п'яти книг, з яких найбільш знаковими Сідон Сміт виокремлює «Faith of My Fathers» («Віра моїх батьків») і «Worth the Fighting For» («Варте, аби за це боротися»). У цих книгах політик демонстрував як на власному досвіді, так і на прикладі своїх предків бездоганну ідентичність служителя народові²³. Тож, на думку Сідона Сміта, політики швидко вивчили, наскільки важливою є хороша автобіографічна історія. Проте визначити, який саме наратив буде переможним для виборів, досить складно.

Ще одне американське дослідження актуалізує значення персонального підходу у вивченні політики шляхом постановки питання: «чи була б політика США саме такою, якби на виборах було обрано іншого кандидата?». У цьому контексті було виокремлено три основні напрями-аргументи, до яких апелюють біографи, що займаються політиками: 1) біографічні (особистісні) чинники можуть впливати на основні переконання й цінності політичних лідерів, вони є основою світогляду й визначають пріоритети в політичних процесах; 2) біографічні фактори можуть впливати на компетенцію й навички політика, тобто визначають його «якість» як лідера, ці навички й досвід можуть допомогти досягнути результатів у особистих цілях (наприклад, переобрання) або сприяти поліпшенню життя суспільств (наприклад, економічне зростання); 3) біографічні чинники можуть формувати стимули лідерів дотримуватися конкретних програм і обіцянок, наприклад, політик, який має зв'язки у фінансовій сфері, не захоче розчарувати своїх партнерів у відповідній галузі тощо; 4) біографічні фактори впливають на сприйняття політика іншими, зокрема на розуміння його вмінь, статусу й суспільно-політичної орієнтації. Такі оцінні сприйняття, у свою чергу, можуть опосередковано формувати поведінку самого політика²⁴.

---

²¹ *Smith S.* Autobiographical Discourse in the Theaters of Politics // *Biography*. 2010. Vol. 33, No. 1. P. v-xxvi. <https://doi.org/10.1353/bio.0.0149>

²² *Ibid.* P. v-xxvi.

²³ *Ibid.* P. v-vii.

²⁴ *Krcmaric D., Nelson St. C., Roberts A.* Studying Leaders and Elites: The Personal Biography Approach // *Annual Review of Political Science*. 2020. Vol. 23. P. 133-151. <https://doi.org/10.1146/annurev-polisci-050718-032801>

Звісно ж, біографіка не може бути обмежена лише книжковою формою, тим більше такий її популярний напрям як політичні життєписи. Серед досліджених на Заході інноваційних форм проблематиці політичної біографії в літературі й кіно, а також її впливу на соціум у період виборів присвячено кілька розвідок. Зокрема стверджується, що «біопіка» — біографічний жанр кінематографа — має більший вплив на суспільство через легкість сприйняття, але вона часто виходить за межі документальності²⁵. Однією з найновітніших тем для політичної біографіки є соціальні мережі, які виступають як джерелом біографіки, так і впливовим інструментом на політичній арені. Так, їхню роль у виборах президента Австрії у 2016 році продемонстрували Карін Лібхарт і Петра Бернхарт, опрацювавши 504 пости в мережі «Інстаграм»²⁶. «Політичний сторітелінг» (таким є авторське визначення контенту сторінки), який посприяв перемозі Александра Ван дер Белена, авторки поділила на кілька типів, виходячи із завдань, які було покладено на візуальний ряд: (1) висвітлення біографії кандидата (біографічна стратегія), (2) представлення його передвиборчої команди (командна стратегія) та (3) презентація кандидата в якості відповідної посадової особи (дієва стратегія)²⁷. Фактично на сьогодні немає сумнівів, що «цифровий сторітелінг» — це значна складова політичної біографії, яку проєктує сам політик, тобто, це явище майже тотожне із політичними автобіографіями.

Доволі відмінною є ситуація з політичною біографікою в найближчих сусідніх слов'янських народів: чехів, словаків, поляків і росіян. Визначення «політична біографія» є досить численним серед назв бібліографічних видань. Однак це поняття можна лише зрідка зустріти в теоретичних працях. У переважній більшості випадків йдеться про діяльність у політиці як складову біографії, написаної в історичному ключі. Російська біографістика, для прикладу, майже не торкається теоретичних аспектів жанру, активно користуючись перекладами іноземних напрацювань²⁸. Трапляються лише поодинокі судження, вміщені в передмовах до політичних життєписів, наприклад, у біографії Йосипа Сталіна автором відзначено, що «політична біографія передбачає вивчення взаємовпливу лідера та системи, держави та суспільства, яке уособлюють з лідером»²⁹.

---

²⁵ Letort, D.; Moulin, J. Introduction to Political Biography in Literature and Cinema // *Biography: An Quarterly*. 2018. Vol. 41, No. 3. P. 607-612, DOI 10.1353/bio.2018.0061

²⁶ Liebhart K., Bernhardt P. Political Storytelling on Instagram: Key Aspects of Alexander Van der Bellen's Successful 2016 Presidential Election Campaign // *Media and Communication*. 2017. Vol. 5, No. 4. P. 15-25. <http://doi.org/10.17645/mac.v5i4.1062>

²⁷ Ibid.

²⁸ Историческая биография: современные подходы и методы исследования : сб. обзоров и реф. / РАН, ИНИОН, Центр социал. науч.-информ. исслед. Отд. истории, Центр гуманитар. науч.-информ. исслед. Отд. Языкознания. М., 2011. 172 с.

²⁹ Хлевнюк О. Жизнь как краткий курс. Источники к биографии Сталина // *Soviet History Discussion Papers*. 2013. № 1. С. 1–9. URL: https://perspectivia.net/receive/ploneimport_mods_00011425

Більшість українських напрацювань з теорії біографістики не концентрують увагу на понятті «політична біографія». До політиків минулого здебільшого застосовується історико-біографічний метод, а в контексті аналізу урядових чи партійних справ йдеться переважно про «громадсько-політичну діяльність», яка часто поєднує в українських наукових реаліях інтелектуальну біографію, історію ідей, історію повсякдення й участь у громадських рухах³⁰. Відповідно, для одноосібних і колективних біографій поширеним поняттям є «політичні діячі».

При найбільш загальному огляді українських біографічних видань (зокрема за матеріалами бази даних, утвореної «довгими списками» Всеукраїнського «Біографічного рейтингу»³¹) помітно, що українські автори зовсім не вживають словосполучення «політична біографія». Вочевидь це можна пояснити бажанням біографів не обмежуватися лише політикою й презентувати всю багатогранність постаті, незважаючи на те, що «вінцем» діяльності більшості осіб «першого ешелону» була саме політична діяльність. Імовірно також, що дуже скомпрометоване за останні десятиліття серед української громадськості поняття «політика» часто сприймається як синонім корупції й злочинної бездіяльності, і саме тому оминається в назвах. Але періодично можна зустріти означення «політичний портрет» як синонім до «політичної біографії».

З метою з'ясування характеру української політичної біографії зупинимося на найбільш репрезентативному, на нашу думку, її виді — книжкових виданнях. Сучасний український книжковий репертуар містить сотні досліджень, присвячених діячам минулих епох. Значною перевагою за кількісними показниками³² користуються гетьмани часів Війська Запорозького й Гетьманщини, яким присвячені як монографії, так і колективні й довідкові праці. Друге місце посідають біографії діячів Української революції 1917–1921 рр. і визвольного руху 1930–1950-х рр. Третьою популярною категорією є князі доби Київської Русі. Незважаючи на те, що більшість подібних робіт містить також аналіз історико-політичних обставин доби, їх складно долучати до суто політичних біографій через низку причин. Зокрема, архаїчність постатей часів Київської Русі й Гетьманщини і їхня приналежність до абсолютно інших державних утворень досить ускладнюють проблему ідентифікації історичних досліджень як творів української політичної біографіки. До цього поняття ліпше пасують праці, що стосуються діячів першої половини ХХ століття, але короткотерміновість існування суверенної української державності й специфіка колоніального статусу України в наступні десятиліття теж часто обумовлює доцільність їхнього розгляду переважно в дискурсі революційної, військової, підпільної

---

³⁰ Вітчизняні ресурси біографічної та біобібліографічної інформації: проблеми формування й використання : колективна монографія / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2016. 272 с.

³¹ Всеукраїнський бібліотечний «Біографічний рейтинг». URL: <http://biography.nbuv.gov.ua/rating/>

³² Книжкова палата України. URL: <http://www.ukrbook.net>.

та еміграційної діяльності. Тому найбільш відповідними критеріям політичної біографії доцільно вважати біографії українських діячів сучасного періоду від відновлення незалежності.

Упродовж останнього тридцятиріччя з'явилося досить багато книжкових видань, пов'язаних із сучасними політиками. Хоча вони й мають доволі різні формати, але за сукупністю ознак можуть бути розподілені на три основні групи: життєписи, джерела й довідкову літературу. Перша група найбільш масивна й різноманітна. До неї належать монографії, серійні й популярні видання, а також відверто глорифікаційні матеріали.

Серед ґрунтовних наукових монографічних праць найбільше книг присвячено президентам Л. Кучмі³³ та В. Ющенку³⁴. Причому, якщо шлях і особистість першого охарактеризовано відомим автором-економістом побіжно, переважно в контексті реформ, а власне біографічна частина, написана вченим-істориком, стосується часу після президентства, то в книзі про лідера «Помаранчевої революції» йдеться переважно про його особисті якості, і була вона опублікована в період виборчих змагань.

Кілька змістовних видань присвячено лідеру «Народного руху України» В. Чорноволу³⁵. Вони стосуються не лише політичних сторінок життя діяча, а й творчих, що є доречним, адже праці дозволяють значно чіткіше усвідомити погляди й позиції політика.

Окремо варто відзначити книгу, присвячену «феномену» колишнього прем'єр-міністра П. Лазаренка, що є колективним журналістським розслідуванням і яка досить плюралістично розглядає діяльність політика, виправдовуючи його вчинки «віянням часу»³⁶. І помітно контраверсійною є назва книги, що стосується діяча радянської доби В. Щербицького, якого представлено як діяча, що «присвятив життя Україні»³⁷. Зрозуміло, він належав до попередньої епохи, проте така «відбілювальна» політична біографія функціонера тоталітарного режиму є досить рідкісним явищем в епоху декомунізації.

Показовий, хоч і дуже поодинокий приклад в українській політичній біографіці — «Нарцис» — видання, присвячене негативному герою сучасної

---

³³ Гальчинський А. С. Кучма-Президент. Десять років системних перетворень. Київ : Либідь, 2018. 415; Головка В. «Владу створюють...». Політична біографія Леоніда Кучми / НАН України, Інститут історії України. Київ, 2018. 242 с.

³⁴ Жулинський М., Сліпушко О. Віктор Ющенко: Випробування владою. Харків : Фоліо, 2005. 415 с.

³⁵ Деревінський В. Ф. В'ячеслав Чорновіл : [журналіст, лідер партії Нар. Рух України]. Харків : Клуб сімейн. дозвілля, 2017. 256, [2] с.; Побережець Г. С., Шкварець В. П. Чорновіл В'ячеслав Максимович: життєпис-хроніка діяльності та творчості : монографія : Миколаїв : Іліон, 2012. 146 с.

³⁶ Феномен Лазаренко: злодей или гений?.. : коллективное журналистское расследование / Дніпропетровськ : Пороги, 2008. 223 с.

³⁷ Щербицький Володимир Васильович, 1918–1990. Життя, присвячене Україні. Київ : АДЕФ-Україна, 2018. 915 с.

політики В. Медведчуку³⁸. Невелика за обсягом книга по пунктах викривала недоброчесність політика та його тактику. Автор не обмежився лише кулуарними темами, а й відзначив поведінку проросійського діяча в інших сферах, зокрема, в науці³⁹. Варто відзначити, що подібні за характером політичні біографії є звичним явищем для країн із розвиненими демократіями, і їхня майже цілковита відсутність в Україні опосередковано свідчить про рівень утвердження демократичних засад у нашому суспільстві.

Біографічні серії випускають чимало сучасних видавництв, але найбільше до саме політичної біографіки долучилося харківське видавництво «Фоліо». Два перевидання здобув товстий том авторства Андрія Кокотюхи, присвячений тодішній прем'єрці Ю. Тимошенко⁴⁰. Дослідниця А. Зелінська відзначає, що в контексті журналістики такі праці «одночасно можна віднести до соціально-політичної та мотиваційної біографічної книги»⁴¹. Своєрідною особливістю цих книг, як і більшості, що стосуються діячки в «постпомаранчевий» період, є відзначення її особистості як «феномену». Імовірно, це пов'язано зі стереотипним бажанням авторів і суспільства знайти чергового «месію». Водночас на цей «феномен» накладено ідеал жінки-політика, що впродовж десятиліть тримає Ю. Тимошенко на вершині політичної сфери. Тому про її «святість» і «демонічність» випущено в Україні близько тридцяти книг. І це — рекорд для сучасної української політичної біографії.

Той же Андрій Кокотюха поповнив, уже меншу за форматом, серію «Знамениті українці» видавництва «Фоліо» виданнями, присвяченими Л. Кравчуку⁴² й Л. Черновецькому⁴³. І хоча невеличкий формат книжок не дозволяє цілком охарактеризувати постать, проте їхні автори за сукупністю відомих біографічних даних і публічних виступів осіб розставляють певні акценти, що повинні свідчити про унікальність дій або позицій того чи іншого політика. У тій же серії вийшли книги про президента Л. Кучму й топ-політиків першого десятиліття XXI ст. С. Тігіпка, Д. Табачника й інших.

Глорифікаційні біографії, крім кількох праць, присвячених Ю. Тимошенко (зокрема з промовистою назвою «Жінка із зовнішністю моделі і розумом Соломона»⁴⁴), стосуються переважно регіональних політиків Донеччини⁴⁵, Криму⁴⁶, Черкащини⁴⁷, Білої Церкви⁴⁸,

---

³⁸ *Чобіт Д.* Нарцис або Штрихи до політичного портрету Віктора Медведчука. 4-е вид. Київ ; Броди : Просвіта, 2001. 89 с. URL: <http://exlibris.org.ua/medv/index.html>.

³⁹ Там само.

⁴⁰ Юля: [Спроба розгадати «феномен Ю. Тимошенко»]. Харків : Фоліо, 2006. 477 с.; Юля. Второе дыхание : [история успеха Ю. Тимошенко]. Харьков : Фолио, 2008. 443 с.

⁴¹ *Зелінська А.* Типологічна класифікація біографічних видань // Вісник Книжкової палати. 2018. № 1. С. 28.

⁴² *Кокотюха А. А.* Леонід Кравчук. Харків : Фоліо, 2009. 118 с.

⁴³ *Кокотюха А. А.* Леонид Черновецкий. Харьков : Фолио, 2009. 122 с.

⁴⁴ *Качмарик В.* Юлія Тимошенко. Жінка із зовнішністю моделі і розумом Соломона. Тернопіль : Підруч. і посіб., 2007. 335 с.

⁴⁵ *Спажук В. И.* Дончанка путеводной красоты : [о нар. депутате Украины, д-ре мед. наук Т. Д. Бахтевой]. Донецк : Промінь, 2008. 229 с.

Хмельницького⁴⁹, Харкова⁵⁰, Запоріжжя та окремих міністрів⁵¹ і військових⁵². Подібні праці, що в позитивному ключі висвітлюють життя й діяльність малопомітних із загальнонаціонального погляду постатей, є намаганням включити їх до когорти важливих діячів. Проте дуже часто їхня «важливість» перебільшена і з часом зовсім втрачає сенс. Показова в цьому плані ціла серія дрібноформатних видань Віталія Спажука⁵³, присвячених В. Януковичу та його найближчому оточенню. З позиції сьогодення ці матеріали мають вигляд уже зовсім подібних до агітаційно-пропагандистських публікацій, що випускаються на окупованих Росією територіях.

Документальні видання переважно у форматі інтерв'ю (або похідними від нього) стосуються насамперед перших осіб політики незалежної України. Перші два президенти, окрім знакових «Маємо те, що маємо» та «Україна — не Росія» періодично друкують досить великі наклади. Л. Кравчук став автором інтерв'ю в записі С. Кочигіна ще в 1994 р. під назвою «Останні дні імперії... Перші роки надії» й до цього часу видав ще декілька спогадів. Президент Л. Кучма видав «Роздуми про економічні реформи»⁵⁴ й ще десяток книг мемуарного й економічного характеру.

В. Ющенко опублікував декілька книг як у період виборів і за час свого президентства⁵⁵, так і в період загострення конфлікту з Російською Федерацією⁵⁶. Це упорядковані тексти, які здебільшого передають пряму

---

⁴⁶ Ганкевич В. Ю. Ісмаїл Гаспринський — міський голова Бахчисараю. Сімферополь : Доля, 2011. 300 с.

⁴⁷ Корнійчук О. Сергій Одарич: Досягти мети!: [Про канд. на посаду черкас. міськ. голови]. Черкаси, 2006. 28 с.

⁴⁸ Шуліпа Л. В. Жизнь, отданная городу : памяти Геннадия Шулипы (мэра г. Белая Церковь в 1988–2006 гг.). Белая Церковь : О. Пшонківський, 2012. 269 с.

⁴⁹ Поспішай робити добрі справи : (Василь Шуляк — керівник, господар і політик) / Хмельницький : Цюпак А. А., 2012. 131 с.

⁵⁰ «Господар — його звали у народі...» : до 70-річчя О. С. Масельського [керівника Харк. обл. з 1983 по 1996 рр.]. Харків : Фоліо ; Тов Промейкер, 2006. 255 с.

⁵¹ Гриценко Н. С. Живи добром : док. повесть [о Ю. Г. Бочкареве — ministre енергетики України]. Запорожжє : Дикое Поле, 2009. 197 с.; *Копоть І. Є.* Трубач Григорій Белінський та його виконавська школа. Житомир : ДАУ, 2005. 121 с.,

⁵² Гузенко А. С. Вилен Мартиросян — народный генерал. Донецк : Світ книги, 2013. 385, [2] с.; *Бузько Ю. І., Крук Ю. Ю.* Адмирал. Херсон–Одесса–Київ транзит : [док. роман о депутате Верхов. Рады Украины шести созывов Ю. Б. Круке]. Одесса : Южноукр. ин-т биографии, 2016. 399 с.

⁵³ «Без Януковича жизнь была бы невыносимой», — автор книги о Президенте // LB.UA : Культура.
URL: https://lb.ua/culture/2011/10/20/120353_bez_yanukovicha_zhizn_bila_nevino.html.

⁵⁴ *Кучма Л. Д.* Своім шляхом : роздуми про економічні реформи в Україні. Київ : Ін Юре, 2004. 384 с.

⁵⁵ Ющенко В: Вірю! Знаємо! Можемо! Київ : Ін Юре, 2004. 450 с.; *Ющенко В.* 100 днів президентства: пряма мова. Харків : Фоліо, 2005. 221 с., [2] с.; *Ющенко В. А.* До нації : вибрані промови. Київ : НІСД, 2010. 464 с.

⁵⁶ *Ющенко В. А.* Недержавні таємниці : нотатки на берегах пам'яті. Харків : Фоліо, 2014. 511 с.

мову діяча. Кількісні показники книг, де зазначено автором В. Януковича, не менші, але до мемуарів відноситься лише «І можна здійснити мрію...»⁵⁷ (обсягом 16 сторінок) й англomовна «Opportunity Ukraine», за яку політика звинувачували в плагіаті⁵⁸. П'ятий президент досі не видав мемуарів (але має економічну монографію), як і, з очевидних причин, його наступник. Імовірно, це не тенденція, а лише наслідки досить запеклої політичної боротьби, яка продовжується, і незацікавленість обох президентів у висвітленні власного досвіду в книжковому форматі.

Значно цікавішими для суспільства й дослідників є джерельні видання, пов'язані з постатями, яких важко звинуватити в політичних інтригах чи лицемірстві. Це політики — колишні дисиденти. Насамперед варто згадати десяти томник праць В. Чорновола⁵⁹, де зібрано публіцистику, есеї, виступи й інтерв'ю провідника Народного Руху. Йому ж присвячено збірник спогадів соратників, які впорядкував Д. Понамарчук⁶⁰. Подібна праця важлива не лише в контексті нових фактів про самого діяча, а й інформацією про авторів, які формували оточення демократичного лідера. У контексті політичної біографії варто згадати й матеріали, присвячені В. Стусу: резонансне видання «Справа Василя Стуса»⁶¹, укладене В. Кіпіані, спогади Василя Овсієнка⁶² й «Листи до сина»⁶³. Незважаючи на те, що В. Стус не дожив до здобуття Україною незалежності, його біографія й трагічна смерть є знаковим явищем для сучасного суспільства. Водночас видано спогади, що стосуються діячів меншого масштабу, зокрема, особисті спогади (упорядковані місцевою журналісткою) франківського кандидата в народні депутати М. Шкрібляка, якого було вбито за день до виборів⁶⁴.

Нечисленною, вочевидь зважаючи на розвиток інформаційних інтернет-ресурсів, є довідкова політична біографія. Хоча на зорі української незалежності відбувся сплеск видань типу «хто є хто», що стосувалися політиків⁶⁵, для прикладу можна навести книгу «Обличчя “помаранчевої” революції»⁶⁶. Проте наразі переважно онлайн-енциклопедії виконують довідкову функцію, що навіть значно успішніше, адже політична діяльність в

---

⁵⁷ Янукович В. Ф. «І можна здійснити мрію...». [Б. м.: б. в., 2008?]. 16 с.

⁵⁸ Леценко С., Каплюк К. Книга Януковича — плагіат президентського масштабу // Українська правда. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2011/09/2/6553198/>

⁵⁹ Чорновіл В. М.. Твори : у 10 т. Київ : Смолоскип, 2003.

⁶⁰ Великі дерева в тіні не ростуть : спогади і роздуми про В'ячеслава Чорновола : [до 80-річчя В. Чорновола]. Кам'янське : Андрій, 2018. 191 с.

⁶¹ Справа Василя Стуса : зб. документів з архіву колишнього КДБ УРСР. Харків : Віват, 2019. 688 с.

⁶² Василь Стус у відзеркаленнях : спогади Василя Овсієнка про Василя Стуса. Полтава : РІК, 2007. 191 с.

⁶³ Стус. В. Листи до сина. Харків : Ранок, 2019. 280 с.

⁶⁴ Микола Шкрібляк: Мої земляки вартують достойного життя у самостійній Україні : спогади і роздуми. Косів : Писаний Камінь, 2003. 230 с.

⁶⁵ Попик В. Ресурси довідкової біографічної інформації: історичний досвід формування, сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку : монографія. Київ, 2013. С. 91–92.

⁶⁶ Яневський Д. Б. Обличчя «помаранчевої» революції. Харків : Фоліо, 2005. 317 с.

Україні часто може кардинально змінювати ореол діяча від «рятівника» до «зрадника», а онлайн-формат значно легше демонструє такі зміни.

Підсумовуючи, варто відзначити, що жанр політичної біографії у світі є сформованим і виступає органічною частиною політичної культури розвинутого демократичного суспільства. В Україні процес його становлення тільки починає розгортатися. При цьому простір політичної біографії в Україні все ще залишається фрагментарним. Традиція репрезентації себе, власних політичних позицій та ідей перед широким загально читачів в Україні ще не склалася. Цьому заважають і не подолані ще до кінця традиції й стереотипи тоталітарного мислення, що й у роки незалежності тривалий час знаходили підтримку в міфах і симулякрах, навіяних суспільній свідомості олігархічним політикумом.

Саме завдяки цьому вітчизняна книжкова продукція, яка є основою політико-біографічного нарративу, великою мірою залишається ще глорифікаційною й некритичною, чим кидає тінь на і без того не надто розвинений жанр. Найбільше документалістики випущено під авторством президентів, але й ці книги, на відміну від мемуарів перших осіб розвинених демократій, не стають бестселерами. Значною повагою серед суспільства користуються видання про дисидентів, зокрема про В. Чорновола та його власні, засвідчуючи істину, що «чистий політик» у дійсності значно менш цікавий суспільству й дослідникам, аніж громадський активіст чи мислитель, вінцем діяльності якого стала політична діяльність.

Найбільш плідним вітчизняним автором у сфері політичної біографії є Андрій Кокотюха, а найбільше книг присвячено Ю. Тимошенко. Перспективою для жанру може стати актуалізація іншого спектру досвіду політиків, які сьогодні не видаються захопливими. Маємо підстави сподіватися, що розвиткові політичної біографіки в наступні роки буде сприяти насамперед вимога громадянського суспільства, яка зростає, до відкритості політикуму, активізації діалогу влади з народом. Це передбачає вихід на авансцену нової генерації «людей з біографіями», які формуються як політики вже в умовах демократичних перетворень останнього десятиліття, життєвий шлях і розвиток політичної кар'єри яких має ставати більш прозорим і зрозумілим широкому громадянському загалові, який чекає нині від політиків принципово більшої відкритості й відповідності їхнього життя та дій тим ідеям, які вони декларують.

UDC 930.2: 929] (477) "20"

Ukrainian biography of the XXI century: a mosaic of contexts and forms:
a collective monograph / National Academy of Sciences of Ukraine,
V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine; Editorial Board: V. I. Popyk (Ed. In
Chief) and others. – Kyiv, 2021. – 251 p.

ISBN 978-966-02-9763-0 (Print)

ISBN 978-966-02-9764-7 (Online)

The collective monograph of the Institute of Biographical Research of V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine is dedicated to the analysis of the current state, achievements and unresolved problems, tasks and defining trends in the development of the national biography as an information and communicative resource in political and sociocultural transformations of the Ukrainian society. It is the result of recent work aimed at understanding the place, significance and role of modern Ukrainian biography – an important and striking phenomenon of the national science and culture in the intellectual and spiritual life of society, which under the influence of establishing the European civilizational choice of Ukraine, follows the path of significant qualitative transformations, in particular through overcoming the stereotypes of the post-Soviet era and profound mastering the experience and achievements of the world humanitarian studies.

The monograph analyzes a number of new, essential aspects of the current state of the national biography, its achievements and unresolved problems, tasks and defining trends of further development. It is based on developments in the most relevant areas of research, completed within the planned research topic "Biography and biobibliography as an information and communication resource in the socio-political and cultural transformations of Ukrainian society" (2019-2021), as well as initiative developments of scientists, in particular through the grant support of foreign research institutions and organizations.

The theoretical provisions and methodological recommendations formulated in the monograph are addressed to researchers-biographers, publishing and information workers, librarians, as well as representatives of public centers – all those involved in biographical research, integration and dissemination of cultural information and biographical knowledge.

УДК 930.2:929](477)"20"

Українська біографіка XXI століття: мозаїка контекстів і форм :
колективна монографія / НАН України, Нац. б-ка України імені
В. І. Вернадського ; редкол.: В. І. Попик (відп. ред.) та ін. – Київ, 2021. –
251 с.

ISBN 978-966-02-9763-0 (друковане видання)

ISBN 978-966-02-9764-7 (електронне видання)

Колективна монографія Інституту біографічних досліджень Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського присвячена аналізу сучасного

стану, здобутків і невирішених проблем, завдань і визначальних тенденцій розвитку вітчизняної біографіки як інформаційно-комунікативного ресурсу в умовах політичних і соціокультурних трансформацій українського суспільства. Вона є підсумком здійснених упродовж останніх років напрацювань, спрямованих на осмислення місця, значення та ролі сучасної української біографіки — важливого і яскравого явища вітчизняної науки й культури в інтелектуальному та духовному житті суспільства, яке під впливом утвердження європейського цивілізаційного вибору України прямує шляхом значущих якісних трансформацій, зокрема через подолання стереотипів пострадянської доби, глибокого освоєння досвіду й досягнень світової гуманітаристики. У монографії проаналізовано низку нових, суттєво важливих граней сучасного стану вітчизняної біографіки, її здобутків і невирішених проблем, завдань та визначальних тенденцій подальшого розвитку. В її основу покладено розробки з найбільш актуальних напрямів дослідницької проблематики, завершені в межах планової теми НДР «Біографіка та біобібліографія як інформаційно-комунікативний ресурс в умовах суспільно-політичних і культурних трансформацій українського суспільства» (2019–2021 рр.), а також ініціативні напрацювання науковців, зокрема здійснені завдяки грантовій підтримці зарубіжних наукових установ та організацій.

Сформульовані в монографії теоретичні положення та методичні рекомендації адресовані дослідникам-біографістам, працівникам видавничої й інформаційної сфери, бібліотекарям, а також представникам громадських осередків — усім, хто причетний до справи біографічних досліджень, інтеграції й поширення культурологічної інформації та біографічних знань.

Наукове видання

**Українська біографіка ХХІ століття:
мозаїка контекстів і форм**

Колективна монографія

Літературний редактор: О. В. Плющик

Комп'ютерна верстка: Д. Л. Сичов

Підписано до друку __.2021.
Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. __. Обл.-вид. арк. __
Наклад 200 прим. Зам № __

Видавець і виготовлювач
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
03039, Київ, просп. Голосіївський, 3

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 1390 від 11.06.2003 р.